

AUTORSKI TEKST

Rajner Citelman za "Avaz": Prilike SpaceX-a koje su (gotovo) potpuno izostavljene iz prospekta

Najveće prilike SpaceX-a ne stanu u finansijske projekcije i tabele investicijskog prospekta

ILUSTRACIJA

Rainer Zitelmann

prije 2 dana

Godine 1949., dvadeset godina prije prvog slijetanja na Mjesec, svjetski poznati američki pisac naučne fantastike Robert A. Heinlein napisao je kratku priču „Čovjek koji je prodao Mjesec“ (The Man Who Sold the Moon). Priča, prvi put objavljena 1950. godine, prati Delosa Davida Harrimana, briljantnog poduzetnika odlučnog da ostvari prvu ljudsku misiju na Mjesec – bez obzira na cijenu. Harriman insistira da misija ne smije biti organizirana niti finansirana od strane države. Umjesto toga, planira ekspediciju kao privatni, tržišno vođen poduhvat.

Njegovi poslovni partneri u početku su skeptični, na što im Harriman odgovara:

„Tražite od mene da pokažem brojke za potpuno novu vrstu poduhvata, iako znate da to ne mogu. To je kao da od braće Wright u Kitty Hawku tražite procjenu koliko će jednog dana kompanija

Uspješna historija

Harriman uspijeva dokazati da iza sebe ima uspješnu historiju realizacije „ludih“ ideja koje su mu već donijele veliko bogatstvo. No, kako govori potencijalnom investitoru Donaldu „Danu“ Dixonu, ovo je najveći posao u historiji:

„Ovo je najveći nekretninski poduhvat još otkako je papa podijelio Novi svijet. Ne pitaj me na čemu ćemo ostvariti profit; ne mogu ti pojedinačno nabrojati imovinu, ali mogu je sažeti. Ta imovina je jedna planeta – cijela planeta, Dan, koju niko nikada nije dotakao! ... To je kao da ti neko ponudi Manhattan za 24 dolara i sanduk viskija!“

Elon Musk suočava se s istim problemom kao Delos David Harriman: u prospektu za inicijalnu javnu ponudu dionica (IPO) ne može prikazati brojke koje bi pokazale koliko će SpaceX jednog dana zaraditi na Mjesecu ili Marsu. Ne može pokazati ni koliko će kompanija prihodovati od svemirskog turizma ili rudarenja asteroida. IPO prospekti nisu dokumenti o prilikama i vizijama; oni su dokumenti o rizicima i brojkama. Ali koliko su sadašnji prihodi i profit uopće relevantni kada govorimo o budućem potencijalu SpaceX-a? Tvrdio bih: potpuno su nebitni.

Ako SpaceX trenutno gubi novac zato što ulaže milijarde u razvoj najveće svemirske letjelice u historiji, to nisu loše vijesti nego dobre. Kada bih danas morao uložiti novac na to koja će letjelica prva odvesti ljude na Mars, kladio bih se na Starship. Jer Starship je letjelica superlativa.

Screenshot

Kako kaže stručnjak za svemir Eugen Reichl:

„Vrlo malo ljudi shvata koliko je ova letjelica zaista revolucionarna. Starship će dominirati svemirskim transportom tokom ostatka 21. stoljeća. Ogromna je, a istovremeno jeftina za proizvodnju. Briše granice između tradicionalne svemirske industrije i brodogradnje te koristi rješenja iz automobilske industrije. Izuzetno je svestrana. Proizvodit će se u širokom spektru konfiguracija i ima potencijal otvoriti čitav Sunčev sistem ljudskom istraživanju.“

Kada je SpaceX sastavljao svoj IPO prospekt, suočio se s dilemom: detaljniji prikaz stvarne vizije kompanije učinio bi dokument nalik naučnoj fantastici u očima većine investitora, koji nisu skloni vizionarskom razmišljanju. Vizije se ne mogu kvantificirati.

O dugoročnim perspektivama kompanija u prospektu navodi:

„Vjerujemo da će naši sadašnji svemirski projekti potaknuti transformativne proboje koji bi mogli preoblikovati zemaljske industrije i dovesti do nastanka novih tržišta vrijednih bilione dolara na Mjesecu, Marsu i šire.“

Kritičari te projekte vide samo kao skupe fantazije koje nikada neće donijeti povrat ulaganja. Jay Ritter, profesor finansija sa Univerziteta Floride, kritikovao je ovu strategiju u časopisu Forbes:

„Čak i ako Starlink bude generirao desetine milijardi dolara profita godišnje za SpaceX, taj novac bi mogao biti protraćen na slanje ljudi na Mars umjesto da bude isplaćen dioničarima.“

To je pogrešno. Naravno da se novac može zaraditi na Marsu i kroz industrije poput rudarenja asteroida i svemirskog turizma. Samo tim temama posvetio sam tri poglavlja svoje knjige „Novi svemirski kapitalizam“ (New Space Capitalism). Ali to su teme o kojima se može raspravljati u knjizi – ne u IPO prospektu.

GODIŠNJICA TRAGEDIJE

Dr. Zitelmann za "Avaz": Kako je katastrofa u Černobilu ogolila istinu o sovjetskom sistemu